

Dokončení připravenosti na operativní řešení dopadů hydrologického sucha u vodních zdrojů na jejich uživatele

Josef Reidinger, Elen Šimáčková

Byl dokončen první Plán pro zvládání sucha a stavu nedostatku vody pro území České republiky, veřejně dostupný je od konce ledna 2024 [1] (obr. 1). Vychází z plánů pro sucho pro území jednotlivých krajů České republiky, které byly dokončeny a zveřejněny koncem ledna 2023. V souladu s novelou vodního zákona z konce roku 2020 představuje podklad pro operativní řešení a přijímání potřebných opatření v období dlouhodobého sucha a při vyhlášeném stavu nedostatku vody. O tento dokument, vypracovaný resortem životního prostředí a zemědělství, se bude opírat Ústřední komise pro sucho při rozhodování o opatřeních ve stavu nedostatku vody v ČR, pokud bude nutné řídit a koordinovat opatření krajských komisí pro sucho, která svými dopady přesahují hranice krajů.

Hlavním důvodem pro to, aby byla problematika sucha věnována větší pozornost, byla hydrologická situace v roce 2014, ale hlavně pak v roce 2015, kdy se dlouhodobé sucho zařadilo mezi historicky nejvýznamnější epizody sucha na našem území a sucho se stupňovalo i v následujících letech. V tomto období bylo připraveno několik materiálů, které projednala a schválila vláda. Jednalo se o dokumenty Příprava realizace opatření pro zmírnění negativních dopadů sucha a nedostatku vody (schválen usnesením vlády č. 620 ze dne 29. července 2015), Koncepte ochrany před následky sucha pro území České republiky (schváleno usnesením vlády č. 528 ze dne 24. července 2017) [2] a po předložení Zprávy o plnění Koncepte ochrany před následky sucha pro území České republiky za období 2017–

2022 [2] pak i o upravenou verzi Koncepte ochrany před následky sucha pro území České republiky na období 2023–2027 (schválena usnesením vlády č. 354 ze dne 17. května 2023) [2]. Problematice sucha je věnována i širěji pojatá Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR (aktualizace schválena usnesením vlády ČR č. 785 ze dne 13. září 2021) [3] a Národní akční plán adaptace na změnu klimatu (schválen současně s Adaptační strategií v roce 2021) [4].

Pokud jde o dlouhodobější opatření v oblasti řešení ochrany před suchem s vazbou na vodní zdroje, pak významná investiční a trvalejší opatření jsou stanovena v národních plánech povodí (podle směrnice 2000/60/ES), aktuálně schválených na šestileté období (2022–2027), kde se suchu věnují především kapitoly:

- IV.5 Cíle ke snížení nepříznivých dopadů hydrologického sucha.
- V.1.17 Souhrn opatření ke snížení nepříznivých účinků sucha.

Operativní opatření v oblasti řešení ochrany před suchem s vazbou na vodní zdroje byla s účinností od 1. 2. 2021 upravena zákonem č. 544/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů a dalšími souvisejícími zákony. Pro operativní řešení byla přijata nová hlava vodního zákona s názvem Zvládání sucha a stavu nedostatku vody.

Novinkou byl mimo jiné požadavek na vznik plánů pro zvládání sucha a stavu nedostatku vody pro přijímání potřebných operativních opatření pro území, kde je vyhlášen stav nedostatku vody. Pro území jednotlivých krajů byly plány dokončeny do 31. 1. 2023 a na národní úrovni 31. 1. 2024. Současně zůstal zachován již zažitý systém, tj. mimo území s vyhlášeným stavem nedostatku vody může v rámci mimořádného opatření vodoprávní úřad na dobu nezbytně nutnou omezit či zakázat obecné nakládání s vodami, povolit mimořádnou manipulaci na vodním díle a omezit či zakázat povolené nakládání s vodami.

Plány pro zvládání sucha a stavu nedostatku vody obdobně jako povodňové plány řeší operativní opatření v období vyhlášeného stavu nedostatku vody a obsahují v základní části především vymezení a popis území s identifikací zdrojů vody a popis rizik sucha, včetně jeho možných dopadů. V operativní části pak obsahují zejména seznam orgánů veřejné moci a osob podílejících se na zvládání sucha a stavu nedostatku vody (např. uživatele

Obr. 1: Plán pro sucho – webová aplikace

zásobující vodou velký počet obyvatel), popis činností, které vykonávají, dále popis přenosu informací, priority zásobování, návrh postupů pro zvládnutí sucha a opatření při vyhlášeném nedostatku vody.

Z předchozího textu je patrné, že vodárenské společnosti, především ty větší, jako významní uživatelé vodních zdrojů hrají klíčovou úlohu při rozhodování o omezování odběrů. Mají minimálně druhou nejvyšší prioritu při zabezpečení odběru, většinou mají povolen odběr vody z více vodních zdrojů, a především odebranou vodu dokáží prostřednictvím vybudované vodovodní sítě a převodů vody dopravit na velké vzdálenosti a případně dotovat dočasně deficitní oblasti a spotřebiště. Proto jejich účast, konzultace a projednávání především na krajské úrovni bylo velkým přínosem.

Pro podporu rozhodování slouží informační systém HAMR, který prezentuje aktuální a předpokládaný vývoj sucha, na internetových stránkách ČHMÚ [5]. Snahou je jednotným a přehledným způsobem pro celé území ČR prezentovat každý týden ve středu aktuální stav u jednotlivých druhů sucha – meteorologické, hydrologické (u povrchových a podzemních vod), zemědělské a nebezpečí nedostatku vody (porovnání dostupného množství vodních zdrojů a povolených odběrů) (obr. 2). Dále pro odborníky prezentuje aktuální stav a vývoj indikátorů sucha (k dispozici jsou data u povrchových vod od roku 1981 a u podzemních vod od roku 1991) a výstražné informace na přirozené hydrologické sucho u povrchových a podzemních vod pro jednotlivá území ORP (obr. 3). V neveřejné části HAMR určené „pro vodoprávní úřady“ je prezentace aktuálního vývoje místních směrodatných limitů (MSL) u vybraných vodních zdrojů definovaných v jednotlivých krajských suchých plánech.

Zpracováním plánů pro zvládnutí sucha a stavu nedostatku vody pro území jednotlivých krajů a pro území České republiky byly dokončeny podklady pro rozhodování komisí pro sucho na krajské a ústřední úrovni. Při jejich zpracování však vznikla i řada podnětů, kterým se bude nutné věnovat v následujícím období. Jedná se např.:

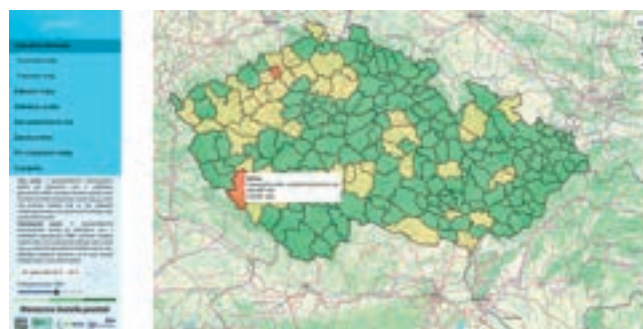
- u řady odběrů nejsou stanoveny limitní hodnoty pro okamžitý odběr pro zachování přírodních podmínek – minimální zůstatkový průtok (MZP), nebo minimální hladina podzemní vody,
- vliv odběrů podzemní vody v blízkosti vodních toků na zachování MZP,
- vyšší účinnost čistíren odpadních vod při dlouhodobém dosahování MZP pro zabezpečení samočistící schopnosti vodního recipientu.

Literatura

1. Dostupné z: <http://plan-sucho-cr.vuv.cz>
2. Dostupné z: <https://suchovkrajine.cz/komise-voda-sucho>
3. Dostupné z: www.mzp.cz/cz/zmena_klimatu_adaptacni_strategie
4. Dostupné z: www.mzp.cz/cz/adaptace_na_zmenu_klimatu
5. Dostupné z: <https://hamr.chmi.cz>

Obr. 2: Úvodní stránka systému HAMR pro hodnocení sucha a vodnosti

Obr. 3: Výstražná informace v systému HAMR

Ing. Josef Reidinger
odbor adaptace na změnu klimatu
Ministerstvo životního prostředí ČR

Ing. Elen Šimáčková
odbor vodohospodářské politiky
Ministerstvo zemědělství ČR